

YERELDE AVRUPA BİRLİĞİ ve ŞEHİR EŞLEŞTİRME PROGRAMI

Bu yazıda Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümü mezunu Gözde Bedirhanoglu ile Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) tarafından finanse edilen, İhale Makamının Merkezi Finans ve İhale Birimi, Faydalancı Kurumun ise Avrupa Birliği Bakanlığı olduğu "Valiliklerde Avrupa Birliği İşleri için Kapasite Oluşturulması Projesi (VABpro)" kapsamında çeşitli temalar aracılığıyla yerel düzeyde AB Müktesebatı'nın uygulanmasına ilişkin deneyim alışverişi için Türk ve AB üye ülkelerinin yerel / bölgesel yönetimleri arasında ortaklıkların kurulmasına katkıda bulunmak amacıyla hayata geçirilen ve bu alandaki en iyi proje uygulama örneklerinden biri olarak gösterilebilecek "Şehir Eşleştirme Programı" üzerine konuştuk.

2007 yılından itibaren Avrupa Birliği (AB), aday ve potansiyel aday ülkelere yönelik mali yardımlarını Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) altında birleştirmiş bulunmaktadır. IPA, 5 ayrı bileşen altında aday ve potansiyel aday ülkelerin (i) geçiş dönemi ve kurumsal kapasite geliştirme, (ii) bölgesel ve sınır ötesi işbirliği, (iii) çevre, ulaştırma, bölgesel ve ekonomik gelişme alanlarını içeren bölgesel kalkınma (iv) insan kaynaklarının gelişimi ve (v) kırsal kalkınma başlıklarında AB üyeliğine hazırlanmalarına katkıda bulunacak projelere mali destek sağlamaktadır. VABpro Projesi Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı kapsamında, Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde yerelde gerçekleştirilen projelerin tam olarak hayata geçirilmesi, takibinin sağlanması ve halk nezdinde AB'ye üyelik sürecinin daha sağlıklı anlaşılabilmesi için valiliklerin AB ile ilgili konularda hizmet kapasitesinin artırılması amacıyla geliştirilmiştir.

1992 yılında Maastricht Anlaşması'nın imzalanması ile AB topluluğu içinde yerel ve bölgesel yönetimlere verilen önem ile birlikte günümüze kadar gelen yerel yönetimlerin yetkilerinin korunması ve artırılmasının sağlanması ilkesi benimsenmiştir. Söz konusu Proje ile de İl AB Daimi Temas Noktaları ve İl Avrupa Birliğine Uyum Dayanışma ve Yönlendirme Kurullarının etkinliklerinin ve Valilik AB Birimlerinin teknik ve idari kapasitelerinin artırılması ile valiliklerin AB'ye üyelik sürecimiz konusunda ilde önder kuruluşlar olmaya devam etmelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

Toplam bütçesi 1.949,500 Avro olan ve 20 pilot ilde uygulanan proje kapsamında pilot illerin (Tekirdağ, İstanbul, Yalova, Manisa, Denizli, Muğla, Antalya, Isparta, Hatay, Aksaray, Karaman, Düzce, Bartın, Amasya, Trabzon, Kahramanmaraş, Mardin, Adıyaman, Elazığ ve Erzincan) uluslararası işbirliği olanakları yaratabilmelerine yönelik "Şehir Eşleştirme Programı" başlatılmıştır. Programın ana hedefi 20 pilot ildeki valilik AB Birimlerinin diğer yerel ortaklarla birlikte (İl Özel İdaresi, Belediye, Kalkınma Ajansı, Üniversite, Sanayi ve Ticaret Odaları, STK'lar vb.) AB üyesi ülkelerdeki muadil kuruluşları ile AB Müktesebatı'nın ilgili başlıkları altında belirlenen çeşitli temalar altında yereldeki uygulamalarına yönelik olarak ortaklıklar kurmaları ve belirlenen temalara ilişkin ortak faaliyet yürütebilmelerine katkı sağlamaktır. Bu hedefe yönelik olarak 20 pilot ildeki valiliklerin AB Birimlerinin, İl AB Daimi Temas Noktaları'nın ve İl Avrupa Birliğine Uyum Dayanışma ve Yönlendirme Kurullarının; uluslararası işbirliği ağlarına dâhil olmaları temin edilmiş; AB üyesi ülkelerdeki muadil kuruluşlar ile bilgi ve deneyim alışverişi yapabilmeleri; teknik düzeyde kapasitelerinin artırılması için imkân yaratılması sağlanmıştır. Pilot il valiliklerinin Şehir Eşleştirme Programı kapsamında muadil kurumlar ile işbirliği yaptığı konuları Çevre, Atık Yönetimi, Lojistik, Kültür-Turizm, Eko-Turizm, Tarım, Hayvancılık, Enerji-Yenilenebilir Enerji olarak özetleyebiliriz. Program kapsamında 20 pilot il Teknik Destek Ekibinin ve AB Bakanlığı'nın yönlendirmeleri doğrultusunda belirledikleri öncelikler ve ihtiyaçları çerçevesinde AB üyesi 18

ülkeden, 35 farklı şehir, bölge ve eyaletteki muadil yerel yönetimler ile tematik konularda birlikte uzun vadeli işbirliği geliştirme amacı ile karşılıklı çalışma ziyaretleri gerçekleştirmekte, belirlenen temalar üzerinde ortak faaliyetler ve projeler yürütmektedirler.

Valilik AB Birimlerine yönelik ilk AB mali kaynağı olan VABpro Projesi kapsamında gerçekleştirilen “Şehir Eşleştirme Programı” müktesebat başlıklarında reform çalışmalarını hız kesmeden devam ettiren AB Bakanlığı'nın uyum sürecinde valiliklerin ve yerel aktörlerinin rollerinin önemine yaptığı vurgunun önemli bir göstergesi olarak hayata geçirilmiş olup yerelde valiliklerin AB sürecinde daha aktif rol almasını ve kapasitesinin artırılması sağlarken illerde belirlenen bir Vali Yardımcısı'nın da AB temas noktası nitelikleriyle donatılmasını temin etmektedir.

Yerel yönetimler ve yerelde faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları AB müktesebatının yaklaşık %60'ını uygulamaktan doğrudan ve dolaylı yoldan sorumludurlar, bu nedenle yerel yönetimlerin ve kurumların kapasitesinin artırılması müktesebatın uygulamaya geçirilmesi için birincil derecede önem taşımaktadır. Bu bilinçle VABpro Projesi kapsamında 20 Pilot il valiliğine yönelik olarak gerçekleştirilen; eğitim ihtiyaç analizi çalışmaları, eğitimcilerin eğitimi programı, temel AB eğitimleri ile Brüksel'e yapılan çalışma ziyaretleri gibi faaliyetler ile beraber hayata geçirilen “Şehir Eşleştirme Programı” Türkiye'de yerel yönetimin kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla doğrudan hizmet etmektedir.

Demokratik gelişim için kapasite artırma, katılımcılık ve yerelleşmeyi güçlendirme prensiplerinin benimsenerek oluşturulduğu Şehir Eşleştirme Programı dört aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada pilot valiliklere program için teklif çağrısına çıkmıştır ve pilot valiliklerden başvurular toplanmıştır; ikinci aşamada AB üyesi ülkelerden gelen başvurular değerlendirilmiştir ve tematik alanlar belirlenmiştir; üçüncü aşamada 20 pilot il temsilcileri ile Avrupa'dan 18 ülkeden, 34 şehir, bölge ve eyalet temsilcileri AB-Türkiye Ağ Geliştirme Konferansı'nda bir araya gelmişlerdir ve toplamda yapılan 120 görüşme sonucunda İlgi Beyanları imzalanmıştır ve dördüncü aşamada AB-Türkiye karşılıklı eşleştirme ziyaretleri yapılmaya başlamıştır.

Şehir Eşleştirme Programı kapsamında AB üyesi ülkelerdeki şehirler ile eşleşen 20 pilot ilimiz ve belirlenen temalar aşağıda yer almaktadır;

- İstanbul - Lizbon (Portekiz), Turizm ve Şehir Markalaşması
- Hatay - Braga (Portekiz), Kültür ve Turizm
- Düzce - Dubrovnik (Hırvatistan), Turizm ve Şehir Markalaşması
- Kahramanmaraş - Citta di Portici (İtalya), Gıda-Dondurma Sektörü ve Turizm
- Bartın - Riga (Letonya), Çevre ve Atık Yönetimi
- Karaman - Lodzkie Bölgesi (Polonya), Eğitim, Enerji ve Turizm
- Aksaray - Kujawsko Pomorskie Bölgesi (Polonya), Tarım
- Muğla - Kastilya (Castilla La Mancha) Eyaleti (İspanya), Çevre ve Turizm
- Elazığ - Tallinn (Estonya), Tarım, Katı Atık Yönetimi ve Ulaşım
- Tekirdağ - Klaipeda (Litvanya), Lojistik ve Çevre Atık Yönetimi
- Erzincan - Eszak Alföld Bölgesi (Macaristan), Tarım ve Eko-Turizm
- İsparta - Andujar (İspanya), Yenilenebilir Enerji, Tarım, Eko-Turizm
- Adıyaman - A Coruna (İspanya), Kültür Turizm

Manisa - Budapeşte (Macaristan), Çevre ve Şehir Planlaması
Yalova - Rottenburg (Almanya), Kültür
Trabzon - Lucca (İtalya), Turizm ve Tarım
Antalya - Picardie Bölgesi (Fransa), Lojistik, Yenilenebilir Enerji, Turizm
Denizli - Selanik Bölgesi (Yunanistan), Çevre, Turizm ve Eğitim
Mardin - Varazdin (Hırvatistan), Turizm
Amasya - Puglia (İtalya), Kültür Endüstrisi, Enerji, Doğal Taş

“Şehir Eşleştirme Programı”, yukarıda özetlenen kapsam çerçevesinde Türkiye’de ve hatta Avrupa’da gerçekleştirilen en geniş kapsamlı Eşleştirme Programı olma özelliği ile yerel ve merkezi yönetimlerin bundan sonraki benzer uygulamalarında takip edebilecekleri çok önemli bir iyi uygulama örneğidir.

VABPro Projesi ve Şehir Eşleştirme Programı kapsamında gerçekleştirilen faaliyetleri, proje kapsamında yerelde gerçekleştirilen aktiviteleri, konuyla ilgili medya haberlerini ve merak edilen diğer konuları projenin web sitesinden (www.vabpro.org), Facebook (<https://www.facebook.com/yereldeab1>) ve Twitter (<https://twitter.com/YereldeAB>) hesaplarından takip edebilirsiniz.

Ayrıca proje kapsamında geliştirilen “Yerelde AB Portalı” (<http://yereldeab.org.tr>) kanalıyla da Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) ve Birlik Programları hakkında detaylı bilgiye, güncel Teklif Çağruları ve Hibe Duyurularına, İllerdeki AB Daimi Temas Noktaları ve Valilik AB Proje Birimi iletişim bilgilerine, AB Uyum Dayanışma ve Yönlendirme Kurulu toplantı notlarına, yerelde yürütülen ve tamamlanan projelere ilişkin detaylı bilgiye, çeşitli yayınlara, sunumlara, basın duyurularına ve proje kapsamında geliştirilen e-öğrenme modülüne ulaşmak mümkündür.